

Інна Олександрівна ІРТИЩЕВА

доктор економічних наук, професор,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Дмитро Володимирович КРИЛЕНКО

аспірант,
Міжнародний університет бізнесу і права

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ ВІД НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Іртищева, І. О. Визначення залежності рівня розвитку Причорноморського регіону від напрямків реалізації фіскальної політики [Текст] / Інна Олександрівна Іртищева, Дмитро Володимирович Криленко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 4. – С. 299-306. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Детально досліджено вплив рівня розвитку Причорноморського регіону (на прикладі Миколаївської, Одеської та Херсонської областей) від напрямів реалізації фіскальної політики держави.

Проведений аналіз доводить, що створено більш сприятливі умови для ведення господарської діяльності в Причорноморському регіоні. Забезпечено якісне сервісне обслуговування платників та сумлінне ставлення бізнесу до сплати податків. Запорука економічної стабільності та економічної безпеки – це високий рівень відповідальності бізнесу регіону. Покращення умов для ведення бізнесу спричинили збільшення доходної частини регіону та зростання надходжень до місцевого бюджету, що надало можливість органам місцевого самоврядування спрямувати додаткові кошти на фінансування соціально-культурної сфери життя усіх верств населення та мешканців регіону.

Доведено, що показник бюджетних доходів громад не є миттєвим індикатором відновлення економічного зростання. На доходи місцевих бюджетів впливають наступні чинники: інфляція, зростання номінальної заробітної плати, пряма державна підтримка (трансферти), фіскальна децентралізація. Розширення прав регіональних місцевих органів та передача їм низки повноважень дозволить стимулювати розвиток промисловості та малого бізнесу, тільки після цього можна буде спостерігати збільшення частки власних і закріплених джерел доходів у місцевих бюджетах і зменшення частки трансфертів.

Визначено, що стратегічне регіональне економічне зростання в процесі реалізації фіскальної політики повинно досягти головної мети – збільшення доходів та повноважень регіонів, а звідси і покращення соціально-економічного становища. На сучасному етапі розвитку фіскальної системи необхідно: децентралізувати не лише видатки, але й доходи; зменшити регіональні диспропорції та забезпечити економічний розвиток регіонів; налагодити прозорий процес бюджетного фіскального вирівнювання для усунення регіонального дисбалансу; система фінансування повинна бути прозорою і контрольованою.

Ключові слова: *фіскальна політика; регіональна політика; податкове навантаження; державне регулювання; регіональне зростання.*

Inna Oleksandrivna IRTYSHCHEVA

Doctor of Sciences (Economics),
Professor,
National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov

Dmytro Volodymyrovych KRYLENKO

PhD Student,
International University of Business and Law

IMPACT OF THE DEVELOPMENT LEVEL OF THE BLACK SEA REGION ON THE DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF FISCAL POLICY

Abstract

The influence of the level of development of the Black Sea region (on the example of Mykolaiv, Odessa and Kherson regions) on the directions of implementation of the fiscal policy of the state is investigated.

The results of the analysis prove that the most favourable conditions for economic activity in the Black Sea region have been created. High-quality service of payers and good business attitude to paying taxes are provided. The key to economic stability and economic security is the high level of responsibility of business in the region. Improvement of conditions for doing business has led to the increase in the revenue side of the region and to the increase in revenues to the local budget. It has provided an opportunity for local governments to allocate additional funds to finance the social and cultural sphere of the population and residents of the region.

It is proved that the indicator of budget revenues of communities is not an instant indicator of recovery of economic growth. Local budget revenues are influenced by the following factors: inflation, rising nominal wages, direct state support (transfers), fiscal decentralization. Extending the rights of regional local authorities and transferring them with a number of powers will stimulate the development of industry and small businesses. Only in this case it will be possible to observe an increase in the share of own and fixed sources of income in local budgets and a decrease in the share of transfers.

It is determined that strategic regional economic growth in the process of implementation of fiscal policy should reach its main goal - it is the increase in the revenues and powers of the regions, and hence the improvement of the social and economic situation. At the current stage of development of the fiscal system it is necessary to decentralize not only expenditures, but also incomes; to reduce regional disparities and ensure the economic development of the regions; to establish a transparent process of fiscal equalization to eliminate regional imbalances; to provide the transparent and controlled funding system.

Keywords: *fiscal policy; regional policy; tax burden; state regulation; regional growth.*

JEL classification: **O11, O23, O47**

Вступ

Покращення рівня економічного розвитку регіонів України та підвищення конкурентоспроможності всієї країни загалом вимагає, перш за все, переформатування старих та створення нових, більш ефективних та сприятливих умов для саморозвитку регіонів, а саме – раціонально-ефективної фіскальної політики.

Проблемам реалізації фіскальної політики в регіональному аспекті присвячені дослідження О. Д. Василика, В. М. Геєця, Ю. Б. Іванова, Т. І. Єфименко, І. В. Караваєва, І. Р. Ковальова, А. І. Крисоватого, В. В. Кулешіра, І. О. Луніної, П. В. Мельника, О. В. Мещерякова, В. Л. Плєскач, Л. Л. Тарангул, Л. М. Шабліста, Д. Г. Чернік. Але проблеми залежності розвитку регіонів від напрямів фіскальної політики залишаються актуальними.

Мета статті

Метою нашого дослідження є визначення залежності рівня розвитку Причорноморського регіону від напрямів реалізації фіскальної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розглянемо більш детально вплив рівня розвитку Причорноморського регіону (на прикладі Миколаївської, Одеської та Херсонської областей) від напрямів реалізації фіскальної політики держави.

За даними Казначейської служби України [1] «...доходи місцевих бюджетів у 2016 р., якщо зіставити з 2015 р., збільшились на 24,3 %. Темпи зростання доходів місцевих бюджетів коливались біля

8,4 %. Регіони відрізнялися також і динамікою власних доходів, наприклад: Миколаївська область – 47,4 %, Одеська область – 55,1 %, Херсонська область – 45,2 %. У 2017 р. до державного бюджету (загального та спеціального фондів разом) надійшло 99,6 % від річних планових показників. У зіставленні із 2016 р. надійшло доходів на 28,7 % більше, до місцевих бюджетів у 2017 р. з урахуванням сум міжбюджетних трансфертів із державного бюджету становило 100,7 % від річних планових показників. У зіставленні з 2016 р. надходження зросли 37,1 %».

За офіційними даними Державної фіскальної служби України [2] «Органами ДФС у Миколаївській області у 2017 р. мобілізовано до місцевих бюджетів на 27 % більше надходжень 2016 р. Бюджетоформуючим для місцевих громад Миколаївщини залишається податок на доходи фізичних осіб, питома вага якого у загальній сумі надходжень до місцевих бюджетів складає 65 %. Також мобілізовано 3,1 млрд грн ПДФО, що на 37 % більше, ніж у 2016 р.».

Показники роботи органів ДФС у Миколаївській області за останні роки підтверджують ефективність вжитих заходів:

- до бюджетів у зіставленні з 2016 роком, надходження податків до бюджету зросли на 2 млрд грн;
- забезпечено 100 % виконання державного і місцевих бюджетів;
- до державної скарбниці зібрано на 34 % більше, ніж у 2016 році;
- забезпечено до бюджету вагомі платежі з податку на додану вартість, а саме за 2017 р. надходження з ПДВ склали у 1,5 рази більше, ніж у 2016 р.;
- до бюджету мобілізовано на 22 млн грн більше надходжень податку на прибуток відносно 2016 р. [2].

Основою місцевих бюджетів регіону є також податок на доходи фізичних осіб, якого у січні 2017 р. мобілізовано у сумі 247 млн грн, що майже на 59 млн грн, або на 31,2 % більше, ніж у відповідному періоді 2017 р. Також до місцевих бюджетів забезпечено плати за землю у сумі 41 млн грн, єдиного податку – 77,3 млн грн, акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів – 15 млн грн, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, – 10,6 млн грн [2].

Вищенаведені дані дають змогу з упевненістю говорити про створення більш сприятливих умов для ведення господарської діяльності у регіоні, про якісне сервісне обслуговування платників та про сумлінне ставлення бізнесу до сплати податків. У 2017 році органами ДФС Миколаївщини проведено роботу по створенню рівних конкурентних умов для усіх суб'єктів господарювання, поліпшення їх сервісного обслуговування, була посилена робота по боротьбі з тіньовим сектором економіки.

Інформацію щодо надходжень до місцевих бюджетів та державного бюджету Миколаївської області наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Надходження Миколаївської області до державного бюджету та місцевих бюджетів [2]

Бюджет/показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Надходження до державного бюджету			
Всього надійшло	4 334 636,4	5 779 014,0	6 800 947,2
у тому числі:			
загальний фонд	3 660 704,1	5 170 635,5	6 730 012,9
з нього:			
податки та збори	3 656 728,3	5 413 229,5	7 118 672,1
офіційний трансферт (реверсна дотація)	59 464,6	45 899,0	70 835,0
відшкодування податку на додану вартість	-55 488,8	-288 493,0	-459 494,2
спеціальний фонд	673 932,3	608 378,5	70 934,3
Надходження до місцевих бюджетів			
Усього надійшло	2 204 345,6	2 598 315,8	3 929 853,7
у т. ч.:			
загальний фонд	1 988 213,1	2 567 963,2	3 875 998,8
спеціальний фонд	216 132,5	30 352,6	53 854,9

Збільшення надходжень у 2016 р. до місцевих бюджетів відбулося насамперед через зміну джерел формування загального та спеціального фондів місцевих бюджетів, яке було передбачено прийнятими у 2015 р. змінами до Бюджетного кодексу [3].

З 1 березня 2016 р. відкрито рахунки для зарахування до бюджету області податку на прибуток підприємств, сплаченого великими платниками податків за місцем попереднього обліку (далі – ВПП). Надходження від ВПП склали 369470,1 тис. грн, з них 10 % – 36947,0 тис. грн перераховано до обласного бюджету Миколаївської області. У загальній сумі надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів

86,3 % (408893,8 тис. грн) склали власні надходження бюджетних установ, з них 175 546,9 тис. грн – валюта та натура [4].

Начальник Головного управління ДФС у Миколаївській області наголосив [2], що «...завдяки вжитим заходам фіскальної служби Миколаївської області щодо детінізації економіки, руйнування тіньових схем, легалізації ринку праці, відкритому діалогу з бізнесом у 2017 р. забезпечено значні бюджетні надходження, які сприяли розвитку та успішному функціонуванню територіальних громад Миколаївщини.

Позитивні результати діяльності фіскальної служби Миколаївщини за 2017 р. є могутнім імпульсом для подальшої роботи з платниками податків, з метою досягнення значних показників надходження податків до бюджету, що сприяє вирішенню багатьох соціальних державних програм, покращенню добробуту громадян та наближення їх рівня життя до європейських стандартів. Переконалий, що тільки налагодження відкритих та прозорих відносин із кожним платником податків, розвиток партнерських відносин з чесним бізнесом забезпечать соціальну стабільність та економічне зростання регіону. Збільшення надходжень з ЄСВ відбулося завдяки прозорому адмініструванню податків, покращенню сервісного обслуговування платників, проведенню активної роз'яснювальної і профілактичної роботи з роботодавцями щодо легалізації трудових відносин. Від своєчасних надходжень єдиного соціального внеску залежить наповнення фондів соціального страхування, а це означає, що громадяни можуть розраховувати на державні соціальні гарантії».

У 2017 р. досягнуто значного зростання надходжень з податку на нерухомість в Одеській області. За січень-листопад 2017 р. місцеві бюджети Одеської області отримали майже 250 млн грн з податку на нерухоме майно, що більше минулорічних надходжень на 100 млн грн. У 2017 р. фізичні особи сплатили майже втричі більше, ніж у 2016 р. – 39 млн грн податку на нерухоме майно. Юридичні особи за нерухомість сплатили на 76 млн грн більше, ніж торік. Протягом січня-грудня 2017 р. платники податків Одещини спрямували до зведеного бюджету понад 18 млрд грн, що на 4 млрд грн більше, ніж у 2016 р. [2].

Очільник фіскальної служби Одещини також зазначив [2], що «...до Державного бюджету України зібрано 7,6 млрд грн, що майже на 30 % перевищує надходження за 2016 р. Вагому частину надходжень до державного бюджету склали: податок на додану вартість – 3,8 млрд грн, податок на доходи фізичних осіб – 2 млрд грн та військовий збір – 604 млн грн, а також податок на прибуток – 875 млн грн. Місцеві бюджети Одеської області отримали 10,5 млрд грн. У зіставленні з 2016 р. надходження зросли на 2,3 млрд грн».

Інформація про надходження до Державного бюджету та відшкодування податку на додану вартість (станом на 01.01.2018 року) наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Надходження до Державного бюджету та відшкодування податку на додану вартість по Одеській області (станом на 01.01.2018 року), тис. грн [1; 3]

Показники	На 01.01.2018 р.
Надійшло до Державного бюджету податку на додану вартість, усього :	27 239 737,3
у тому числі:	
податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	7 831 742,3
податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів	19 204 259,7
податок на додану вартість з ввезених на митну територію лікарських засобів	88 764,0
податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами	15 328,8
податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями із зерновими і технічними культурами	99 310,9
податок на додану вартість сільськогосподарських підприємств за операціями з продукцією тваринництва	331,6
Бюджетне відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами	2 886 691,9

Аналіз результативності по Одеській області підтвердив, що запорука економічної стабільності та економічної безпеки – це високий рівень відповідальності бізнесу регіону. Покращення умов для ведення бізнесу призвели до збільшення доходної частини регіону та до зростання надходжень до місцевого бюджету, що надало можливість органам місцевого самоврядування спрямувати додаткові кошти на фінансування соціально-культурної сфери життя усіх верств населення та мешканців регіону.

Подальшим пріоритетом для фіскальної служби Одещини є збільшення доходів фізичних осіб та подальше зростання надходжень цього податку. Для цього необхідно провести легалізацію найманої праці та вивести заробітну плату із тіні.

Станом на 01 січня 2018 р. платниками податків і зборів Херсонської області до загального фонду державного бюджету сплачено податку на додану вартість у 2,3 раза більше, ніж за 2016 р. [5].

Відкриті асигнування загального фонду Державного бюджету по окремих видах захищених видатків наведено по Херсонській області (табл. 3).

Таблиця 3. Відкриті асигнування загального фонду державного бюджету по окремих видах захищених видатків станом на 01.01.2018, тис. грн [2; 5]

Захищені видатки	На 01.01.2018 р.
Оплата праці і нарахування на заробітну плату, у т.ч.	2 690 454,14
Відкрито асигнувань з початку року	2 690 454,14
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
Оплата праці, у т.ч.	2 239 005,81
Відкрито асигнувань з початку року	2 239 005,81
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
Нарахування на оплату праці	451 448,33
Відкрито асигнувань з початку року	451 448,33
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
Медикаменти та перев'язувальні матеріали, у т. ч.	2 521,19
Відкрито асигнувань з початку року	2 521,19
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
Продукти харчування, у т.ч.	11 522,64
Відкрито асигнувань з початку року	11 522,64
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв, у т. ч.	135 646,82
Відкрито асигнувань з початку року	135 646,82
Відхилення від плану	49,20
% виконання	99,96
Соціальне забезпечення, у т. ч.	179 725,99
Відкрито асигнувань з початку року	179 725,99
Відхилення від плану	0,00
% виконання	100,0
РАЗОМ	3 019 870,78
Відкрито асигнувань з початку року	3 019 870,78
Відхилення від плану	49,20
% виконання	100,0

Відповідно до Реєстру узгоджених сум бюджетного відшкодування ПДВ, узагальненої інформації Державної казначейської служби України та Головного управління ДФС у Херсонській області станом на 01.01.2018 р. відшкодовано податку на додану вартість на загальну суму 694 348,1 тис. грн, що на 292 316,4 тис. грн більше, ніж за 2016 р. Разом сума відшкодованого податку на додану вартість станом на 01.01.2018 р. по Херсонській області складає 697 000,2 тис. грн [5].

Недостатність власних джерел доходів місцевих бюджетів призводить до зростання фінансової залежності від центру, унеможливорює виконання видаткових зобов'язань за рахунок власних коштів. Так в Україні частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів у 2000 р. становила 28,9 %, у 2005 р. – 47,3 %, у 2011 р. – 53,7 %, у 2013 р. – 52,4 %, у 2014 р. – 56,4 % та 59,1 % за відповідний період 2015 р. [2; 6]. У більшості країн ЄС ця частка набагато нижча (наприклад, у Швеції – 34 %), що означає більш високий рівень фінансової автономії місцевого самоврядування в Європі. Водночас у Російській Федерації частка міжбюджетних трансфертів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів за 2012 рік склала 61,8 % [6].

У США в структурі місцевих бюджетів державні субсидії становлять 1/4 частину, у Франції – 1/3, в Німеччині, Японії, Данії – 40-45 %, в Бельгії – понад 50 %. Близько 80 % своїх доходів отримують комуни Італії за рахунок перерозподілу коштів з державного бюджету [7]. Пропонуються

багатокритеріальні сценарії децентралізації фінансових ресурсів місцевих бюджетів у вигляді перерозподілу загальнодержавних податків між бюджетами різних рівнів.

Погодимось із висновками експертів [8], які стверджують, що важливо розуміти, що показник бюджетних доходів громад не є миттєвим індикатором відновлення економічного зростання. На доходи місцевих бюджетів впливають наступні чинники:

1. Інфляція. Це, якщо у загальному розумінні, та величина, на яку збільшилась база оподаткування по тих податках, які залежать від кінцевої ціни для споживача. Для бюджетів громад це безпосередньо означає більші надходження 5 % акцизного податку, єдиного податку з обороту. А також непрямим чином – через зростання надходжень загальнодержавних податків і зборів і відповідну можливість збільшення обсягів дотацій і субвенцій з державного бюджету. І зовсім опосередкований вплив – через поступове підвищення заробітної плати у зв'язку зі зростанням цін.
2. Зростання номінальної заробітної плати. Тобто збільшилась база оподаткування податком на доходи фізичних осіб. Цей податок більшою частиною залишається на місцевому рівні (60 % – до районних бюджетів, бюджетів міст обласного значення та об'єднаних громад і 15 % – до обласних бюджетів). Зростання заробітної плати – дуже вагомий (і основний) чинник.
3. Пряма державна підтримка (трансферти). Хоча власні доходи місцевих бюджетів і зростають, у середньому громади 53 копійки з кожної витраченої у минулому році гривні отримали від держави.
4. Фіскальна децентралізація. Уряд прийняв рішення, що місцеві бюджети залишатимуть собі більший відсоток податкових коштів, мобілізованих на певній території. До речі, запровадження нових місцевих податків і зборів також прийнято розглядати у контексті децентралізації, хоча з децентралізацією це не має нічого спільного. Важливо також розуміти, що мова йде про перерозподіл часток надходжень, якими оперуватимуть бюджети різних рівнів (а також зміну ставок податків і запровадження нових), а не про створення нової вартості і стрімке зростання».

На нашу думку, розширення прав регіональних місцевих органів та передача їм низки повноважень дозволить стимулювати розвиток промисловості та малого бізнесу, тільки тоді можна буде спостерігати збільшення частки власних і закріплених джерел доходів у місцевих бюджетах і зменшення частки трансфертів. «Часткової компенсації можна домогтися збільшенням частки місцевих бюджетів у податок на прибуток підприємств до 20 % з одночасним збільшенням частки зборів за спеціальне використання природних ресурсів» [9].

Для формування раціональної структури доходної частини місцевих бюджетів та досягнення фінансової стійкості регіонів необхідно збільшити обсяги податкових надходжень і при цьому знизити обсяги трансфертів.

Ключовою умовою розвитку як країни, так і регіонів є ефективно діюча система міжбюджетних відносин. Але модернізація системи міжбюджетних відносин відбувається не завжди раціонально. За висновками експертів [10] «Існуюча практика регулювання міжбюджетних відносин не відповідає потребам органів місцевого самоврядування у фінансових ресурсах з огляду на делеговані повноваження, а тільки посилює їх залежність від обсягу міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету. Подальше реформування системи міжбюджетних відносин повинно відбуватися в такий спосіб, щоб забезпечити прозорість і збалансованість бюджетного процесу та сприяти стимулюванню органів місцевого самоврядування до нарощення власної доходної бази. Отже, незважаючи на низку реалізованих кроків в напрямі адміністративно-фінансової децентралізації та зростання ролі місцевого самоврядування, сучасна система міжбюджетних відносин надалі залишається розбалансованою».

Оцінка змін у структурі податкових доходів місцевих бюджетів Причорноморського регіону вказує на такі основні тенденції: зростання середньої заробітної плати збільшили доходи місцевих бюджетів регіону від податку на доходи фізичних осіб; доходи від податку на прибуток підприємств навіть після багатократного зростання суттєво не впливають на обсяги власних доходів місцевих бюджетів регіону; акцизний податок у структурі місцевих бюджетів Причорноморського регіону відіграє значно більшу роль, ніж в Україні загалом, а його частка перевищує середньоукраїнське значення.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Вищевикладений матеріал та проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що стратегічне регіональне економічне зростання в процесі реалізації фіскальної політики повинно досягти головної мети – збільшення доходів та повноважень регіонів, а звідси і покращення соціально-економічного становища. На сучасному етапі розвитку фіскальної системи необхідно:

- по-перше, децентралізувати не лише видатки, але й доходи. Це з часом дозволить мінімізувати залежність регіонів від трансфертів, дозволить регіонам стати більш автономними і незалежними, більш самостійними у господарюванні та прийнятті важливих рішень. Повинні бути податки, які повністю можуть перейти «до регіонів – на місця» (наприклад, податок на майно, податок на спадщину тощо). Регіони повинні мати можливість змінювати ставки податкових пільг, ставку оподаткування, але відмінити податок регіональні органи влади не можуть. Необхідно дозволити

регіонам встановлювати місцеві податки, за умови, що щось вже оподатковується державою чи місцевими органами. Тобто в процесі реформування фіскальної регіональної політики органи місцевого самоврядування повинні отримувати якомога більше повноважень і можливостей для збільшення доходів для розвитку регіону;

- по-друге, зменшення регіональних диспропорцій та економічний розвиток регіонів. Насамперед це дозволить зняти напруженість між регіонами, які мають неоднакові доходи та мають різний економічний потенціал. Регіони України сьогодні мають регіональні відмінності (наприклад ВВП на душу населення) та диспропорції, що є гальмом процесу фінансової децентралізації. Диспропорції, наявні ресурси формують основу для підтримки відповідного рівня фінансової та бюджетної централізації;
- по-третє, налагодити прозорий процес бюджетного фіскального вирівнювання для усунення регіонального дисбалансу. Це система повинна бути спроектована так, щоб усі регіони, незалежно від їх платоспроможності, мали можливість збільшувати надходження, економічно розвиватися, а громадяни – отримувати якісні послуги;
- по-четверте, система фінансування повинна бути прозорою і контрольованою. Це дасть можливість громадянам отримувати більш якісні послуги, розуміти, хто є відповідальним за надання послуг, та мати можливість контролювати цільове призначення розподілення податкових коштів.

Список літератури

1. Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>.
2. Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/regionalni-novini/321661.html>.
3. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014; 79-VIII /Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – №12. – Ст. 76.
4. ГУ Державної казначейської служби України у Миколаївській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/myk/uk/publish/category/176327?page=3>.
5. ГУ Державної казначейської служби України у Херсонській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/khe/uk/publish/category/151185>.
6. Зеркало недели. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/v-ukrayini-miscevi-byudzheti-bilsh-zalezni-vidtransfertiv-z-derzhbyudzhetu-nizh-u-yes-132498_.html.
7. Морган Брайт Гордон. Современные тенденции формирования межбюджетных трансфертов в структуре доходов бюджетов РФ / Брайт Гордон Морган, С. С. Самойлова, А. Ю. Федорова // Социально-экономические явления и процессы. – № 3 (049). – 2013. – С. 117-121.
8. Місцеві бюджети: підсумки 2016 року та перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iser.org.ua/analitika/analiz-derzhavnoyi-politiki/mistsevi-biudzheti-pidsumki-2016-roku-ta-perspektivi>.
9. Іванова, О. Ю. Формування потенціалу саморозвитку регіонів України в контексті трансформаційних процесів. / О.Ю. Іванова // Монографія / за ред. О. Ю. Іванова. – Х: ВД "ІНЖЕК", 2014. – 304 с.
10. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: актуальні проблеми, ризики та перспективи адміністративно-фінансової децентралізації / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2017. – 120 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

References

1. *Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy*. (2017). Retrieved from: <http://treasury.gov.ua>.
2. *Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrainy*. (2017). Retrieved from: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/regionalni-novini/321661.html>.
3. Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbiudzhethnykh vidnosyn: Zakon Ukrainy vid 28.12.2014; 79-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 12, 76.
4. *HU Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy u Mykolaivskii oblasti*. (n.d.). Retrieved from: <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/myk/uk/publish/category/176327?page=3>.
5. *HU Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy u Khersonskii oblasti*. (n.d.). Retrieved from: <http://www.treasury.gov.ua/reg/control/khe/uk/publish/category/151185>.
6. *Zerkalo nedeli*. (n.d.). Retrieved from: http://dt.ua/ECONOMICS/v-ukrayini-miscevi-byudzheti-bilsh-zalezni-vidtransfertiv-z-derzhbyudzhetu-nizh-u-yes-132498_.html.
7. Morhan, B. H., Samoilova S. S., Fedorova A. Yu. (2013). *Sovremennye tendentsii formirovaniia mezhibiudzhethnykh transfertov v strukture dokhodov biudzhethov RF. Sotsialno-ekonomicheskie yavleniia i protsessy*, № 3 (049), 117-121.

-
8. *Mistsevi biudzhety: pidsumky 2016 roku ta perspektyvy.* (2016). Retrieved from: <http://iser.org.ua/analitika/analiz-derzhavnoyi-politiki/mistsevi-biudzhety-pidsumki-2016-roku-ta-perspektivi>.
  9. Ivanova, O. Yu. (2014). *Formuvannia potentsialu samorozvytku rehioniv Ukrainy v konteksti transformatsiinykh protsesiv.* Kharkiv: INZhEK.
  10. Kravtsiv, V. S. (2017). *Terytorialnyi rozvytok ta rehionalna polityka v Ukraini: aktualni problemy, ryzyky ta perspektyvy administratyvno-finansovoi detsentralizatsii.* Lviv.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2017 р.